

- **Google kääntää – kuka vastaa laadusta?**
- **Käännösala tilastoissa vihdoinkin omaksi toimialaksi**
- **Univaje on terveystriski**

Kääntäjien ammattijärjestö KAJ ry

Maistraatinportti 4 A (6.krs), 00240 Helsinki
www.kaj.fi

Puheenjohtaja Anita Tuohino
Puhelin 050 338 5614
Sähköposti anita.tuohino@sok.fi
Toiminnanjohtaja Hanna Gorschnik
Puhelin 0201 235 380
Sähköposti kaj@ry.inet.fi

Jäsentietojen muutokset, valtakirjat ja jäsenmaksut

Akavan Erityisalat ry:n jäsenihteerit
sähköposti: etunimi.sukunimi@akavanerityisalat.fi
Palvelunumero 0201 235 370
Jaana Honni
Katja Kosonen
Mary Luokkamäki

Jäsenmaksut

Kääntäjien ammattijärjestön jäsenmaksu on 1 % päätoimen ennakonpidätyksen alaisista tuloista ja luontois-
eduista sekä Erityiskoulutettujen työttömyyskassan
maksamista etuuskista. Ammatinharjoittajilta ja yrittä-
jiltä jäsenmaksu on 170 euroa. Opiskelija maksaa jäsen-
maksua, jos hän on työssä 18 tuntia viikossa tai opetus-
alalla 8 tuntia viikossa. Ulkomailla työskentelevän
jäsenen ja eläkeläisjäsenen jäsenmaksu on 40 euroa
vuodessa.

Jäsenmaksu kattaa KAJ:n, Akavan Erityisalojen ja
työttömyyskassan palvelut. Lisää tietoa
www.kaj.fi/jäsenmaksu.

MUISTA ILMOITTA MUUTTUNEET JÄSENTIETOSI!

Lakiasiat ja työsuhdeneuvonta (Akavan Erityisalat)

Sähköposti: etunimi.sukunimi@akavanerityisalat.fi

Tuire Torvela, lakimies,
yksityissektori, ammatinharjoittajat 0201 235 356
Kari Eskola, lakimies, yksityissektori 0201 235 367
Helena Lamponen, lakimies, yksityissektori 0201 235 352
Seppo Rautiainen, lakimies,
kunta- ja valtiosektori 0201 235 353
Jaakko Korpisaari, asiamies,
kuntasektorin sopimukset 0201 235 363
Kalevi Juntunen, asiamies,
valtiosektorin sopimukset 0201 235 351
Arja Ahola, asiamies,
palkkatilastot, tutkimukset 0201 235 359

Työttömyysturva-asiat

Erityiskoulutettujen työttömyyskassa

Puhelin (09) 7206 4343
Puhelinajat ma-to klo 12-15
Asemamiehenkatu 2 C, 00520 Helsinki
www.erko.fi

Kajawa Käännösalan ammattilaisten ja opiskelijoiden järjestölehti

Julkaisija: Kääntäjien ammattijärjestö ry
Päätoimittaja: Hanna Gorschnik
Ulkoasu: Vesa A. Junttila, Public Design Oy
Painatus: Auranen Oy, Forssa
Painos: 2200 kpl
ilmestyy 4 kertaa vuodessa
Seuraava numero jäsenillä viikolla 11,
aineistopäivä 23.2.2009

Tässä lehdessä

Puheenjohtajalta	3	Syyskokouksessa sanaton viestintä haltuun	11
Arvostuksen nostolla parempiin palkkoihin	4	Yritysyhdistykset ylempien edunvalvojina työpaikoilla	12
Google kääntää – kuka vastaa laadusta?	6	Lyhyet	13
Uneton yössä ja työssä	8	Työelämä tietoutta ja hyvinvointia opiskelijan arkeen	15
Kääntäminen ja tulkkauksen omaksi toimialaksi	10		

Tervehdys!

Kajawassa

Meitä on nyt sitten jo 2000! On hienoa, että näin juhluvuoden kynnyksellä (täytämme 30 vuotta ensi vuonna) voimme asettaa järjestöllemme uusia tavoitteita niin lukujen kuin toiminnankin muodossa.

Akavan Erityisalat on saanut valmiiksi liiton strategian, ja se hyväksyttiin liittokokouksessa. Kääntäjien ammattijärjestö on sitoutunut olemaan mukana emoliiton strategisissa tavoitteissa. KAJ:n hallitus on jalostanut liiton tavoitteista omat täsmennetyt toiminnan tavoitteet ja painopisteet tuleville vuosille. Niistä tärkeimpänä näemme mm. jäsentemme jäsenpidon, opiskelijatoiminnan tehostamisen ja jäsenpalvelujen kehittämisen.

Mitä se tarkoittaa toiminnan tasolla? Edunvalvonnan ja työsuhdeneuvonnan hoitaminen on Akavan Erityisalojen vastuulla; meidän tehtävänämmä on toimia aktiivisesti käännösalan tunnettuuden ja arvostuksen nostamiseksi sekä toimia alueellisesti jäsentemme parissa ja miettiä uusia, juuri meidän jäsenistölle tarkoitettuja jäsenetuja. Onko Sinulla mielessä joku idea? Laita meille rohkeasti sähköpostia ja palautetta, sillä jäsenet itse tietävät, mikä monimuotoisessa etuvii-dakossa on KAJ:n jäsentä kiinnostavaa.

Aktiivinen ja tehostettu toiminta tarvitsevat paitsi rahallista resurssia myös työpanosta tavalla tai toisella. Nettisivuillamme voit ilmoittautua toimintaan mukaan. Käytä nyt tilaisuutta hyväksesi ja tule mukaan toimintaan ja vaikuttamaan. Anna äänesi kuulua.

Juhlavuoden aikana tulemme järjestämään syksyllä pääjuhlan Helsingissä sekä kevään aikana suurimmissa kaupungeissa jäsentapahtuman. Kun 30 vuotta sitten Valtion virka- ja työsuhteiset kääntäjät sekä DKK ry yhdistyivät uudeksi ammattijärjestöksi, Kääntäjien ammattijärjestöksi, oli tilanne niin koulutus- kuin työelämän kentässä vallan toisenlainen. Kääntäjän koulutus ja tehtävänimikkeet ovat kokeneet suuren muutoksen. Käännösala on tänään huomattavasti laajempi käsite kuin 30 vuotta sitten, jolloin puhuttiin pelkästään kääntäjistä ja tulkeista. Onko Sinulla joku tarina itsestäsi ja siitä, miten työsi on näiden vuosien aikana muuttunut? Laita postia tulemaan (kaj@ry.inet.fi), julkaisemme ensi vuoden Kajawissa kirjoituksia aiheesta.

Olisiko nyt oikea aika muuttaa nimeämme? Pyöriikö mielessäsi nimiehdotus tai jopa kaksi? Pari kertaa aiemmin olen tällä palstalla pyöritellyt mahdollista nimen vaihtamista. Tarkkaile nettisivujamme, laitamme sinne tämän vuoden puolella mielipidekyselyn aiheesta. Tärkeää on, että elämme järjestönä ajan hengessä ja ajassa jäsenten mukana. Samalla koko käännösala, järjestömme ja sen myötä jäsenemme tulevat tunnetumaksi, ja saamme enemmän painoarvoa mm. työmarkkinakentässä.

Toivotan kaikille lukijoille hyvää syksyn jatkoa ja jaksamista loppuvuoteen; muista levätä ja nukkua tarpeeksi!

Terveisin

Anita Tuohi

Arvostuksen nostolla parempiin palkkoihin

Kansainvälisen kääntäjienpäivän seminaarissa Turussa 4.10. käännösalan etujärjestöt käyttivät puheenvuoron ja tarkastelivat käännösalan nykytilaa Suomessa ja maailmalla. Kääntäjien ammattijärjestö KAJ nosti esiin alan professionaalistumisen trendin. Kirjoitus perustuu tilaisuudessa esitettyyn Kääntäjien ammattijärjestön puheenvuoroon.

Käännösalan markkinat ovat Suomessa ja kautuneet suuriin tai suurehkoihin ja pie-niin toimijoihin. Yhtäältä meillä on yritys-fuusioiden myötä syntynyt suuria käännösyri-tyksiä, jotka tarjoavat laaja-alaisesti viestintä-palveluja ja kielikoulutusta – perinteistä käännös-alaa monipuolisempia palveluja.

Toisaalta samoilla markkinoilla toimii paljon pieniä muutaman tai jopa yhden hengen yrityksiä ja ammatinharjoittajia. Usein ammatinharjoittajakääntäjä tekee työtä kaksilla markkinoilla: alihankkijana suurille käännöstoimistoille ja palveluntarjoajana suoraan asiakkailleen. Jako näkyy myös palkkioissa kaksina eri hintoina.

Monet hyvin pienet toimijat tulevat käännös-töillä hyvin toimeen ja he voivat tehdä täysipäi-väisesti sitä työtä, josta nauttivat. Mutta osa käännösalan ammattilaisista ei löydä riittävästi toi-meksiantoja ja joutuu tekemään myös muita töi-tä. Tilannetta kurjistaa se, että käännösmarkki-noiden kansainvälistyminen luo epätervettä hin-takilpailua alalle.

Ammattikunnalla on vahva identiteetti

Kääntäjillä ja tulkeilla ja monilla muilla käännös-alan asiantuntijoilla on vahva ammatillinen iden-titeetti. Voidaan jopa puhua professiosta.

Professiolla tarkoitetaan työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa vahvan ja vakiintuneen aseman saavuttanutta ammattiosaamista. Vahvan profes-sion omaaville ammattiryhmille tai henkilöil-

le on ominaista vankka tietoon perustuva osaa-minen, jatkuva koulutuksen ja harjoituksen tarve, ammattikunnan jäsenten taitojen testaaminen, yhteiset käyttäytymissäännöt, ammatti-identiteetti sekä arvostettu ja vakiinnutettu työmarkkina-asema. Yhteiskunnassa virallinen professio ja sen tuottama ammattikunnan arvonnousu työmarkkinoilla voi syntyä, jos ammattikunta onnistuu liit-tämään omaan ammattiinsa näitä ominaisuuksia.

Käännösalan sisällä vallitsee vankka professio ja osin se tunnustetaan myös ympäröivässä yh-teiskunnassa. Kuitenkin samaan aikaan elää sit-keästi käsitys, että kääntäminen ja tulkkaukset ovat jotakin, jota kuka tahansa kielistä keskimääräistä pa-remmin taitava voi harrastaa. Tämä heijastuu osin palkkaukseenkin.

Käännöstieteen koulutuksen tarvetta ky-seenalaistetaan jatkuvasti siitä huolimatta, että koulutuksesta valmistuvat työllistyvät monia mui-ta humanisteja sutjakammin. Väitettä tukee Päi-vi Korhosen ja Juha Sainion vuonna 2006 tekemä tutkimus Viisi vuotta työelämässä, jossa tutkittiin monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittumista työmarkkinoille¹.

Alalla toimii nykyään paljon ammattilaisia, joil-la on pitkä koulutus ja kokemus takanaan ja jot-ka ovat kiinnostuneita kehittämään ammattiaan ja ammattitaitoaan. Valitettavasti markkinoilla on myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole käsitystä alan lainalaisuuksista tai jotka eivät ole niistä kiinnostuneita.

¹ Korhonen, Päivi ja Sainio, Juha 2006: Viisi vuotta työelämässä, Monialayliopistoista vuonna 2000 valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille. Aarresaari. Kirjapaino Hermes oy. Helsinki.

Sheryl Hinkkanen (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto), Jim Alcenius (Suomen käännöstoimijain liitto) ja Hanna Gorschnik (Kääntäjien ammattijärjestö) käyttivät Kansainvälisen kääntäjienpäivän tapahtumassa käännösalan etujärjestöjen puheenvuoron.

KUVA: TIINA LÄHTEENMÄKI

Käännösalan asiantuntijat ja etujärjestöt eivät hyväksy tätä ristiriitaista asetelmaa: käännösala on elänyt jo jonkin aikaa melko voimakasta professionaalistumisen aikakautta. Profession asemaa halutaan vahvistaa ammattikunnan ulkopuolella, mutta prosessin on alettava sisältä.

Ammatillisuutta vahvistetaan

Suomessa ja Euroopassa on tehty ja tehdään monia käännösalan ammatillisuuden vahvistamiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Koulutusta tarkastellaan useista näkökulmista ja sitä pyritään kehittämään niin, että se vastaa paremmin mm. työmarkkinoiden tarpeisiin. Yhtenä esimerkkinä laajamittaisesta eurooppalaisesta yhteistyöstä on EMT-koulutusyhteistyö, jota esiteltiin Kajawan numerossa 2/2008.

Asioimistulkin näyttötutkinto perustettiin aikanaan, jotta maahanmuuttajien ja viranomaisten käyttöön saataisiin luotettavia ja osaavia tulkkeja niissäkin kielissä, joita ei perinteisesti ole opetettu yliopistoissa. Näyttökokeessa varmistetaan tulkin ammattitaito, mitataan ydintaidot ja tiedon, työmenetelmien ja työprosessin hallinta. Vastikään uudistettu auktorisoidun kääntäjän tutkinto mitataa samoja taitoja. Näin pyritään osoittamaan, että ammattikunnan sisälläkin erikoistutaan ja että erikoistuminen vaatii erityisiä taitoja.

Oikeus- ja viranomaiskääntämisen ja -tulkituksen osalta ponnistellaan työolojen, toimintatapojen ja palkkauksen parantamiseksi maailmanlaajuisesti. Suomessa on jo mm. selvitetty oikeustulkittajien tila ja on järjestetty koulutuksia,

joissa oikeudessa työskenteleville lakimiehille kerrotaan työskentelystä tulkin kanssa.

Käännösalan etujärjestöt tuovat kaikessa toiminnassaan esiin käännösalan profession luonnetta. Jo aiemmin käännösosalalle on luotu standardi ja tulkeille on laadittu eettinen säännöstö. Aika ajoin nostetaan esille kysymys oikeustulkin ja asioimistulkin ammattinimikkeen suojaamisesta.

Miten tästä eteenpäin?

Ammatit ja niiden nimikkeet ovat entistä enemmän liikkeessä. Työelämän joustavuus, monitaitoisuuden kysyntä ja tiedon avoin jakaminen Internetissä on vähentänyt professioiden valtaa. Käännösammattien kansainvälistyminen luo epätervettä hintakilpailua ja sen puristuksessa on yksilön joskus pakko luopua ylevistä tavoitteistaan.

Käännösalan arvostuksen nosto on omissa käsissämme, mutta ei vain Suomessa vaan maailmalakin maailmassa. Voimme vahvistaa ammatti-asemaamme ja arvostustamme yhteiskunnassa vain, jos itse tunnistamme osaamisemme ja arvostamme sitä. Kun käännösalan toimijoiden asiantuntemusta arvostetaan, alan pienetkin toimijat voivat saada elantonsa siitä työstä, josta nauttivat. Tämän saavuttamiseksi tarvitaan paljon kansainvälistä yhteistyötä.

Hanna Gorschnik
toiminnanjohtaja
Kääntäjien ammattijärjestö

Google kääntää – kuka vastaa laadusta?

”Google Kääntäjä” valloittaa maailmaa. Kun internetissä on maksuton käännöspalvelu (translate.google.com), joka tuntee jo 35 kieltä, kuka voisi vastustaa kiusausta? Vaikkapa katalaanin- tai indonesian-kieliset tekstit kääntyvät suomeksi käden käänteessä.

Automaattisesta kielenkääntämisestä on puhuttu jo puoli vuosisataa. Se on jo pitkään ollut mahdollista, kunhan kieltä rajataan tarpeeksi. Lisäksi se on oiva apu osaavan ihmisen käytössä, rutiiniväilyä helpottamassa ja muutenkin. Jopa lähtökieltä täysin osaamatonkin saa koneen tekemästä käännöksestä usein käsityksen tekstin aihepiiristä ja luonteesta. Lähtökieltä hiukan osaavalle taas konekäännös voi olla yhtenä apuna, kun tarvitaan summittainen käsitys sisällöstä.

Ongelmia syntyy, kun automaattista kääntämistä käytetään kriittikittömästi. Ja sitähän käytetään, koska nopea ja ilmainen kuulostaa hyvältä. Jopa yritysten verkkoon laittama aineisto saattaa nykyisin olla automaattisesti käännettyä ilman, että kukaan kohdekieltä osaava ihminen – saati molempia kieliä ja kääntämistäkin osaava – on sitä vilkaissutkaan.

Ilmaista hupia

Google Kääntäjä tarjoaa paljon ilmaista hupia, koska se tekee hassuja virheitä. Ikävämpää on, että toisin kuin monet aiemmat käännösohjelmat, Google Kääntäjä tuottaa usein aivan oikeannäköistä tekstiä, jossa sisältö on muuttunut. Lauseen ”Sano se suomeksi” se kääntää indonesiaksi näin: ”Katalanlah dalam bahasa Inggris.” Tästä ehkä arvaa, että viimeinen sana ei tarkoita suomea vaan englantia!

Esimerkiksi eräs melko paljon käytetty käännösohjelma, jolle netissä usein nauretaan, tuottaa tällaista tekstiä: ”Me aari ajankohtainen korottaminen –”. Jokainen suomea osaava näkee heti, että teksti on tolkutonta. Kyseessä on alkeellinen sanakirjaohjelma, joka vieläpä pyrkii kääntämään sanat ensisijaisesti substantiiveilla – siksi englannin ”are” on sen mielestä suomeksi ”aari”.

Google Kääntäjä sen sijaan tuottaa enimmäkseen järkevän näköisiä lauseita tai ainakin lauseenosia. Esimerkiksi näin: ”You cannot possibly dis-

agree.” Tästähän ei suoraan näe, että sisältö on toinen kuin lähtötekstissä: ”Voit olla ehkä eri mieltä.”

Ehkä suuri käännösmuisti

Google Kääntäjän menetelmiä ei ole julkistettu, mutta ne perustuvat suurten tekstimassojen käytölle ja tilastollisille menetelmille. Sen tekemät tekstien analyysit ovat todennäköisesti melko alkeellisia. Se on ehkä lähinnä vain suuri käännösmuisti, joka osittain perustuu koneelliseen päättelyyn siitä, mitkä sanat vastaavat toisiaan erikielisisä teksteissä. Siksi se saattaa osata kääntää idiomaattisenkin ilmauksen aivan oikein – ”out of sight, out of mind” kääntyy ”poissa silmistä, poissa mielestä” – mutta erehtyy usein pahasti yksinkertaisissa lauseissa – jopa niin, että paholaista tarkoittava sana kääntyy Kristukseksi.

Tämä on outoa, sillä monipuolisempiin tekniikoihin perustuvia käännösohjelmiä on ollut pitkään käytössä. Esimerkiksi BabelFish (nykyisin babelfish.yahoo.com) on ollut netissä jo kymmenisen vuotta, joskaan ei ole juurikaan kehittynyt ja sen kielivalikoimakin on suppeahko. Google Kääntäjää on ihasteltu erityisesti siksi, että se tukee myös useita ns. pieniä kieliä.

Google Kääntäjä ei siis merkitse suurta mullistusta automaattisen kääntämisen tekniikassa, pikemminkin taka-askelta. Se on kuitenkin tullut laajasti tunnetuksi. On jo tapahtunut, että yksityisten ihmisten lisäksi yrityksetkin käyttävät sitä ihan oikeasti – ainakin vähemmän tärkeinä pidettyihin teksteihin.

Uhka kääntäjälle?

Useita parempia käännösohjelmiä on olemassa. Ne saattavat muodostaa todellisen uhkan kääntäjille. Miten me voimme kertoa asiakkaillemme, että ihmiset voivat tuottaa parempia käännöksiä?

Edellä oleva kappale on käännetty (virke kerrallaan) www.sunda.fi:n demopalvelulla seuraavasta tekstistä: There are several better translation programs. They may constitute a real threat to translators. How can we tell our customers that humans can produce better translations?

Käännösohjelmien takia ei kohta ole kysyntää ihmisten tekemälle halpakääntämiselle, ja muunkin kääntämisen markkinat ovat uhanalaiset. Kääntäjä joutuu perustelemaan, mitä hän tekee paremmin kuin kone, ja myös siirtämään koneelle sen osan

työstään, jonka kone tekee tehokkaammin.

Käännösohjelmat tuottavat myös varsinaisia pohjanoteerauksia: Google Kääntäjä tuottaa käännöksen ilmaiseksi, ja jokainen maksullinen käännös on pystyttävä perustelemaan sillä, että se on parempi – vieläpä niin paljon parempi, että ero jotenkin vastaa hintaa. Ihmisen tekemiä käännöksiä jo arvostellaan sanomalla, että Google Kääntäjänkin tuottaa paremman – ja tämä voi pitää paikkansa.

Mitä laatu on?

Kukaan ei tietenkään vastaa Google Kääntäjän tuottamien käännösten laadusta. Mutta vastaako kukaan myöskään oikean kääntäjän tekemän käännöksen laadusta? Ja mitä laatu on? Se on eri asioita eri ihmisille ja eri käyttötarkoituksissa, ja sen mittaaminen on vaikeaa. Niinpä kun vedotaan laatuun, pitäisi kertoa, mitä siihen milloinkin sisältyy.

Kun on valittava halvemman ja kalliimman vaihtoehdon välillä, ei kallista valita vain siksi, että sen sanotaan olevan laatua. Laatu on kuvattava asioilla, joilla on merkitystä asiakkaan toiminnassa. Eriytyisen haasteen muodostaa se, että käännöksen laadukkuutta ei yleensä huomata: kun käännös on hyvä, lukija ei edes tajua lukevansa käännöstä.

Asiatekstien laadusta puhuttaessa kannattaa korostaa ennen muuta sitä, että hyvässä käännöksessä asiasisältö on oikein ja teksti on helppoa ymmärtää. Seuraavaksi tärkeintä on yleensä se, että tyylikin on lähellä alkupeleistä. Nämä asiat ovat yleensä tilaajalle tärkeimpiä. Ne ovat toisaalta kaikkein vaikeimmin arvioitavissa, paljon vaikeammin kuin esimerkiksi kirjoitus- tai kielivirheiden määrä.

On myös hyväksyttävä se, että aina ei halua hyvää käännöstä. Ei kannata ostaa kalliilla hyvää käännöstä, jos lähtötekstin sisältö on keinoa tai jos teksti käännettään vain joidenkin muotovaatimusten täyttämiseksi. Suomessa laki vaatii suomen- ja ruotsinkielisiä käyttöohjeita laitteille, mutta maahan-tuoja useinkin haluaa teettää ne todella halvalla.

Ei siis pidä kilpailla kääntävien koneiden kanssa koneellisen kääntämisen ehdoilla. Jos joku haluaa halpaa ja nopeaa, ostakoon. Kannattaa säilyttää ammattitilpeys ja vastuuntunto, realismisuuden ohella. Tämänkin kannalta on tärkeää, että kääntäjät säilyttävät ja kehittävät yhteisöllisyyttään, myös uusissa muodoissa netissä.

Jukka K. Korpela

Kirjoitus perustuu kääntäjienpäivässä 4.10.2008 pidettyyn esitykseen.

Uneton yössä ja työssä –

Kello raksuttaa, uni ei tule. Ajatukset kiertävät kehää – eikä uni tule. Unihäiriöistä kärsii yhä useampi työikäinen suomalainen. Unettomuuden syyt voivat löytyä niin työelämästä kuin perhe-elämästäkin. Miten unettomuus vaikuttaa meihin? Onko työnantajalla vastuuta työntekijänsä unesta?

Työikäisten unentarve vaihtelee. Kuitenkin valtaosa, 90 prosenttia työikäisistä, tarvitsee vuorokaudessa unta seitsemästä yhdeksään tuntia. Perinnölliset tekijät vaikuttavat unentarpeen vaihteluihin, pieni osa selviää vähemmällä unenmäärällä ja vastaavasti osa ihmisistä tarvitsee yli yhdeksän tunnin yöunet.

Unihäiriöt ilmenevät esimerkiksi nukahtamisvaikeuksina sekä tilapäisenä tai pitkäaikaisena unettomuutena. Uni voi olla myös heikkolaatuista ja katkonaista. Unihäiriöitä aiheuttavat stressi, suuret elämänmuutokset, sairaudet, masennus ja suru. Myös läheisiin ihmissuhteisiin liittyvät huolet valvottavat. Työelämässä unettomuutta aiheuttavat esimerkiksi vuorotyö, työn liika kuormittavuus, omat riittämättömyyden tunteet ja pelko tulevaisuudesta.

Perhe-elämän ehkä tyypillisin, pitkäaikaisista sekä jatkuvaa unenvajetta aiheuttava tekijä ovat pienet lapset, jotka valvottavat vanhempiaan. Tämä on usein naisille vielä kovempi rasitus, sillä he valvovat enemmän öisin hoitaen lapsiaan. Myös kuorsaava kumppani on yksi yleisistä unihäiriöiden aiheuttajista.

Univaje on terveysriski

Univajeella on henkiseen toimintakykyyn merkittäviä vaikutuksia. Se vaikuttaa tarkkaavuuteen, muistiin sekä omaan toiminnanohjaukseen; uuden oppiminen vaikeutuu, syntyy helpommin virheitä ja luovuus menettää terävimmän kärkensä. Onnettomuusriski esimerkiksi liikenteessä kasvaa.

– Univaje vaikuttaa sokeriaineenvaihduntaan, immuunivasteeseen eli siihen kuinka hyvin elimistömme pystyy vastustamaan taudin aiheuttajia. Lisäksi univajeella on vaikutuksia hormoneihin ja autonomiseen hermostoon. Tätä kautta univaje vaikuttaa epäedullisesti sydän- ja verisuonitautien sekä aikuistyyppin diabeteksen riskitekijöihin, Työterveyslaitoksen tutkija **Mikael Sallinen** listaa unenvajeen aiheuttamia terveysriskejä.

Uneton ei jaksa

Työelämässä riski unettomuusoireille on vähäisempi, kun työntekijän omat voimavarat ja työvaatimukset ovat sopuosinussa. Vaikutusmahdollisuudet omaan työhön sekä hyvä yhteishenki ja työtoverien tuki ovat myös merkittävä osa stressittömämpää työelämää.

Unen suhteen vastuu jakautuu työnantajan ja työntekijän välille. Esimerkiksi vuorotyötä tekeville pitää järjestää tarpeeksi pitkä tauko työvuorojen välillä, jotta riittävä lepo on mahdollista. Työntekijän vastuulla on taas käyttää aikaa elpymiseen unen kautta.

Turvallisuuskriittisillä aloilla unihäiriöiden kontrollointi työterveyshuollossa on erityisen tärkeää.

Elämänlaatua heikentävissä, pitkäaikaisissa unihäiriöissä apua kannattaa hakea lääkäristä. On myös erittäin tärkeää etsiä ratkaisuja niihin ongelmiin, jotka ovat unettomuuden takana.

Elina Lukka

univaje on terveysriski

Vinkkejä parempiin uniin:

- liikuntaharrastus (ei kuitenkaan juuri ennen nukkumaan menoa)
- huolehdi, että saat tarpeeksi omaa aikaa – tee asioita jotka saavat sinut tyytyväiseksi
- älä vie työasioita kotiin
- lämmin kylpy
- saunominen
- vältä alkoholia ja kofeiinia
- älä tupakoi ennen nukkumaanmenoa
- makuuhuoneen lämpötila sopivaksi (18–20 astetta sopii useimmille)
- laadukas, houkutteleva sänky ja petivaatteet
- rentoutumisharjoitukset
- kuuntele rauhoittavaa musiikkia
- rauhoitu ennen nukkumaanmenoa: lue hyvää kirjaa, juttele
- jos uni ei tule, nouse ylös ja tee jotain. Mene takaisin sänkyyn sitten, kun tunnet olevasi väsynyt.

Kääntäminen ja tulkkaus Tilastokeskuksen toimialaluokitukseen vuonna 2009

Tilastokeskuksen uudistettavaan toimialaluokitukseen lisätään vuoden 2009 alusta omana toimialanaan "Kääntäminen ja tulkkaus". Toimialan piirissä on käännös- ja tulkkauspalvelut: kaunokirjallisuuden kääntäminen, tekninen kääntäminen, simultaanitulkkaus ja viittomakielen ja kuurosokeiden tulkkauspalvelu.

Edellinen toimialaluokitus vuodelta 2002, jonka perusta on 1970-luvulla, ei tunnustanut kääntämistä ja tulkkausta omana toimialanaan. Käännösalan järjestöt ovat tehneet yhdessä töitä hartiavoimin toimialamuutoksen aikaansaamiseksi.

Toimialamuutos yhtenäistää tilastointikäytäntöjä myös kansainvälisesti ja siitä hyötyvät sekä

työnantajat että työntekijät. Ala pääsee paremmin esille, mikä lisää sen tunnettuutta ja arvostusta.

Toimialamuutos on erityisen merkittävä edunvalvonnallisesti, syntyvien aikasarjojen pohjalta. Muutoksen myötä voidaan selvittää luotettavasti alalla toimivien yritysten ja työvoiman määrä ja seurata muutoksia. Toimialaluokitus mahdollistaa työllisyysseurannan ja muutokset työvoiman käyttövoimissa. Se myös mahdollistaa alan palkkauskehityksen seurannan.

Helena Lamponen, lakimies
Arja Ahola, asiamies
Akavan Erityisalat

Virallisten kääntäjien uudet auktorisoinnit viipyvät vielä

Laki auktorisoiduista kääntäjistä kumosi tämän vuoden alussa lain virallisista kääntäjistä. Uusi laki antaa väistyneen lain mukaisille virallisille kääntäjille mahdollisuuden hakea uutta auktorisointia ilman uusimuotoisen tutkinnon suorittamista. Viralliset kääntäjät ovatkin lähettäneet runsaasti hakemuksia nimekkeensä päivittämiseksi auktorisoiduksi kääntäjäksi.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta on aloittanut hakemuksien käsittelyn ja lähettää uuden auktorisoinnin hakijoille vuoden loppupuolella. Ennen kuin auktorisoinnit voidaan lähettää hakijoille, tutkintolautakunnalla on ratkaistavanaan käytännön kysymyksiä, kuten auktorisoidun kääntäjän leiman malli. Tavoitteena on antaa auktorisoinnin yhteydessä malleja yhtenäisistä toimintatavoista.

Kiirettä auktorisoinnin saamisella ei ole, sillä ennen auktorisoiduista kääntäjistä annetun lain voimaantuloa myönnetty oikeus toimia virallisena kääntäjänä on voimassa vuoden 2012 loppuun.

Syyskokouksessa sanaton viestintä haltuun

Työyhteisössä yhteistyö perustuu ihmisten kohtaamiseen, tietojen välittämiseen ja vaihtuvien tilanteiden ymmärtämiseen – siis vuorovaikutukseen. Ilmaisutaito on osa asiantuntijan ammattitaitoa, osa jokapäiväistä työntekoa.

– Yhdellä katseella voi tehdä työtoverin työkyvyttömäksi tai rohkaista häntä loistaviin saavutuksiin, kertoo teatteriohjaaja Marja-Leena Haapanen.

KAJ kutsuu jäsenensä oppimaan kehon kieltä ja ilmaisuvoimaa teatteriohjaaja ja sanattoman viestinnän asiantuntija **Marja-Leena Haapasen** opastuksella. Kehon kielen oppitunnin jälkeen pidetään Kääntäjien ammattijärjestön syyskokous.

Oppitunti ja syyskokous pidetään Helsingissä tiistaina 25.11. kello 18. Paikkana on Ravintola Pääpostin Auditorio, Mannerheiminaukio 1 C (sisäänkäynti Postikujan puolelta), 00100 Helsinki. Luento pidetään yhdessä Tiedotusalan ammattijärjestön kanssa.

Muista ilmoittautua tilaisuuteen viimeistään 20.11. Katso ilmoittautumisohjeet ja kokouskutsu lehden takasivulta.

Tule mukaan toimintaan!

Ammattijärjestösi tarjoaa nyt uuden harrastusmahdollisuuden: etsimme jäseniä jäsenlehtemme Kajawan toimituskuntaan, uuteen opiskelijatyöryhmään ja tapahtumatoimikuntaan.

Kajawa-lehden **toimituskunnan** tehtävänä on suunnitella ja kehittää lehden sisältöä ja rakennetta. Toimituskunta koostuu noin kolme kertaa vuodessa. Toimituskunnan jäseniltä ei edellytetä lehden sisällön tuotantoa, mutta halukkaat voivat osallistua siihenkin.

Opiskelijatyöryhmään toivotaan jäseniksi KAJ:n opiskelijajäseniä. Ryhmän tavoitteena on ideoida KAJ:n kehittyvää opiskelijatoimintaa. Mitä sinä toivoisit ammattijärjestöltäsi jo opiskeluaikana tai valmistumisen kynnyksellä?

Tapahtumatoimikunta suunnittelee ja järjestää KAJ:n tapahtumia, joita ovat mm. kansainvälinen kääntäjienpäivä syksyllä, kirjamesut ja seminaarikiertue.

Kiinnostuitko? Täytä hakemuslomake KAJ:n www-sivuilla osoitteessa www.kaj.fi tai kysy lisätietoja toiminnanjohtaja **Hanna Gorschnikilta** kaj@ry.inet.fi.

Yritysyhdistykset ylempien edunvalvojina työpaikoilla

Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry:n paikallista edunvalvonnasta vastaavat yli 100 yritysyhdistystä. Vanhimmat yritysyhdistykset ovat jo yli 30-vuotiaita. Yritysyhdistykset (yryt) ovat työpaikan keskustelufoorumeja, joissa esimiehet ja asiantuntijat voivat vaihtaa ajatuksia riippumatta siitä, mihin YTN-jäsenliittoon yksittäinen henkilö kuuluu. Yritysyhdistykset lisäävät työpaikan keskustelukulttuuria ja edistävät jäsentensä asemaa työpaikalla.

Jokainen yritysyhdistys on oman työpaikkansa ja jäsentensä näköinen. Yryt tuntevat ylempien toimihenkilöiden paikalliset olosuhteet parhaiten.

YTN tukee yritysyhdistyksiä

YTN tukee yritysyhdistysten toimintaa taloudellisesti. Jokaiselle yritysyhdistykselle on lisäksi nimetty kummi-asiamies, joka toimii linkkinä ja tiedotuskanavana yryn ja YTN:n välillä.

Yritysyhdistysten toiminta on myös yhteistoimintaa. Hyviä käytäntöjä, sopimuksia ja toimintamalleja halutaan jakaa yhdistysten ja YTN:n välillä. Kokemuksia yritysyhdistysten välillä vaihdetaan mm. kahdesti vuodessa pidettävillä YRY-päivillä.

Yritysyhdistyksen perustaminen on helppoa, YTN:llä on olemassa valmiit ohjeet yhdistyksen perustamiseen. YTN:n asiamiehet tulevat tarvittaessa myös työpaikallesi kertomaan lisää asiasta.

Yritysyhdistys sinun työpaikallesi?

Tarvitaanko teidän työpaikallanne tiedotuskanavaa ja keskustelufoorumeja ylempille toimihenkilöille? Haluatteko yhdessä vaikuttaa työhönne liittyviin asioihin?

Lisätietoa yritysyhdistystoiminnasta on YTN:n www.sivuilla www.ytn.fi > [työpaikkatoiminta](#) > [yritysyhdistystoiminta](#).

Riikka Sipilä
Työmarkkina-asiamies
Akavan Erityisalat

Jokainen yritysyhdistys on työpaikkansa näköinen

Yritysyhdistys mm.

- valvoo jäsentensä etuja työpaikalla
- on keskustelufoorumi, joka mahdollistaa ylempien toimihenkilöiden asioiden yhteisen käsittelyn
- tiedottaa jäsenilleen ajankohtaisista työpaikkakohtaisista asioista
- keskustelee ja neuvottelee yritysjohdon kanssa
- toimii luottamusvaltuutetun tukena
- järjestää koulutustilaisuuksia
- järjestää virkistystoimintaa

YLEMMÄT TOIMIHENKILÖT YTN RY

Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry on Akavan yksityisen sektorin neuvottelujärjestö. YTN vastaa Akavan jäsenkentässä ylempien toimihenkilöiden neuvottelu- ja sopimustoiminnasta teollisuudessa sekä liike- ja palvelualoilla.

YTN:llä ei ole henkilöjäseniä vaan sen jäseniä ovat yksityisellä sektorilla toimivat akavalaisten liitot kuten **Akavan Erityisalat, Ekonomiliitto, Uusi Insinööriliitto, Tekniikan Akateemiset ja Tradenomiliitto**.

KUKA ON YLEMPI TOIMIHENKILÖ?

Ylempi toimihenkilö työskentelee erikoistietoja ja -taitoja vaativissa asiantuntijatehtävissä tai kuuluu yrityksen keskijohtoon. Ylempälle toimihenkilölle ovat ominaista työn itsenäisyys, vastuu ja korkean koulutuksen sekä ammattitaidon takaamat valmiudet. Ylempi toimihenkilö ei kuulu yrityksen ylimpään johtoon.

Urapalveluista uusi jäsenetu

Ensi vuoden alussa Akavan Eri-tyisalat ja KAJ tarjoavat jäsenilleen uutena jäsenetuna urapalvelun. Urapalvelusta saat henkilökohtaista tukea urasuunnitelmiisi silloin kun sitä tarvitset.

Voit kysyä verkkopalvelun kautta neuvoa urasuunnitteluun ja työnhakuun tai ohjausta omassa työssä kehittymiseen. Kysymyksesi voivat liittyä esimerkiksi työnhakupapereihin, soveltuvuusarviointeihin, jatkokoulutukseen, omien vahvuuksien tunnistamiseen tai siihen, miten valmistautua kehityskeskusteluihin. Yhtä hyvin voit kysyä työn ja perheen yhteensovittamisesta.

Henkilökohtaista neuvontaa saat sähköpostitse ja puhelimitse. Verkkopalvelu takaa sen, että saat tasaveroista palvelua, riippumatta siitä missä asut.

Urasuunnittelupalvelu toteutetaan yhdessä **CareerStorm Oy:**n kanssa.

Lisätietoja saat vuoden alussa jaettavasta jäsenetuoppaasta.

Pro gradu -tutkimus:

Humanistiopiskelija kehittyy asiantuntijaksi vasta työssä

Humanistien ammatillisuuteen pitäisi kiinnittää enemmän huomiota jo opiskeluaikana, sillä humanistisen alan asiantuntijoiden oman osaamisen tunnistaminen ja arvostus ovat porttina yhteiskunnalliseen arvostukseen sekä menestymiseen työmarkkinoilla. **Eeva-Maija Kolehmainen** selvitti humanisti-identiteetin syntymistä ja sen kehittymistä ammatilliseksi identiteetiksi Oulun yliopistossa laatimassaan kulttuuriantropologian pro gradu -työssään.

Haastattelututkimus kertasi olettaman, että humanistit aloittavat opintonsa usein mielenkiinnon pohjalta, pohtimatta juurikaan tulevaa työelämää. Kolehmainen havaitsi, että humanistin käsitys omasta ammatillisuudesta kehittyy opiskeluaikana sivuaineiden, yrityselämän kanssa toteutettujen opintokokonaisuuksien, työharjoittelujen ja työkokemuksen kautta.

Opiskeluaikainen pitkälti tieteenalan määrittämä humanisti-identiteetti väistyy samalla, kun työuran haasteet, elämänmuutokset ja lisä- tai jatko-opinnot kasvattavat asiantuntijuutta. Kolehmainen toteaa tutkimuksessaan, että opiskelija sisäistää asiantuntijan roolinsa vasta siirryttyään työelämään.

Humanistien ammatillisten ominaisuuksien kehittymiseen ja niiden esille tuomiseen pitäisikin rohkaista aktiivisesti jo opiskeluaikana. Konkreettiset opiskeluprojektit sekä kontaktit työelämään antaisivat opiskelijoille selkeämmän kuvan omista työtaidoista ja osaamisesta ja selkeyttäisivät asiantuntijuuden kehittymistä. Tällöin myös oman työn ja asiantuntijuuden hinnoittelu helpottuu, Kolehmainen toteaa opinnäytetyössään.

Tutkimus selvitti myös, miten humanistit pärjäävät kansainvälisillä työmarkkinoilla. Tutkimus osoitti, että työkokemus, soveltuvan alan korkeakoulututkinto ja oma aktiivisuus ovat onnistuneen työnhaun avaimia myös Suomen rajojen ulkopuolella. Uuden maan systeemiin sopeutuminen on haastavaa, mutta samalla kansainvälinen työyhteisö heijastuu yöntekijän ammatilliseen identiteettiin.

Työelämätietoutta ja hyvinvointia opiskelijan arkeen

Akavan Erityisalojen opiskelijatoimikunta järjesti lokakuun ensimmäisenä viikonloppuna jo perinteiseksi muodostuneen opiskelijatapahtuman – tällä kertaa kuitenkin uudessa ympäristössä Vierumäen urheiluopistolla. Aiemmin järjestetyn opiskelijaristeilyn sijaan haluttiin tänä vuonna pitää tiivis mutta sisällöltään monipuolinen ja terveellinen tapahtuma pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Tapahtumana teemaksi oli valittu työelämä ja hyvinvointi. Viikonlopun aikana opiskelijat saivat tuhdin paketin työelämätietoutta ja pääsivät tutustumaan erilaisiin liikuntamuotoihin.

Akavan Erityisalojen lakimies **Kari Eskolan** pitämässä seminaarissa käsiteltiin työntekijän oikeuksia ja velvollisuuksia, kun taas toisessa seminaarissa psykologi Heidi Viljamaa valotti opiskelijoille uranavigoinnin saloja.

Eri työpajoissa oli mahdollista kokeilla opastajien johdolla mm. jousiammuntaa, parkouria, naurujoogaa, kuntorykkeyä tai oman kehon stressikartan tekemistä. Viikonlopun aikana julkistettiin myös Akavan Erityisalojen uusi haalarimerkki, joka jaettiin kaikille osallistujille.

Uudistettu opiskelijatapahtuma sai hyvän vastaanoton. Tapahtumaan oli saapunut vanhojen kävijöiden lisäksi paljon ensikertalaisia, ja kaikki vaikuttivat tyytyväisiltä uudelleenlaisen tapahtuman antiin.

KAJ:sta tapahtumaan otti osaa viisi opiskelijaa eri puolilta Suomea. Mukana kääntäjäopiskelijoita luotsaamassa olivat myös opiskelijatoimikunnan KAJ:n edustajat **Suvi Lahtinen** ja **Hanna Lindroos**.

Varsinaisen ohjelman lisäksi osallistujat pääsivät nauttimaan Vierumäen upeista maisemista, herkullisesta ruoasta ja mukavasta yhdessäolosta. Lauantai-ilta tarjosi myös vatsalihasten harjoittamista stand up -koomikko **Jussi Simolan** naurattaessa yleisöä jutuillaan. Iltaa jatkettiin musiikin, tanssin ja hauskanpidon merkeissä.

Sunnuntaiamuna kokoonnuttiin jäsenjärjestöittäin ammatillisiin pienryhmiin kuulemaan ja keskustelemaan oman alan ajankohtaisista asioista. KAJ:n pienryhmässä palautettiin muun muassa mieleen opiskelijan jäsenetuja, visailtiin KAJ-tietämyksessä ja maisteltiin Kouvolan lakritsia. Kotimatalle lähdettiin tuhdin lounaan ja ryhmäkuvien oton jälkeen väsyneinä mutta hyvin rentoutuneina. Ensi vuonna tavataan taas!

Suvi Lahtinen ja Hanna Lindroos

PRAKTISK SPRÅKVÅRD FÖR ÖVERSÄTTARE

FRÅN FINSKA TILL SVENSKA

onsdagen den 19 november 2008 kl. 8.30–16.00

Plats: Gröna salen i Brinkalahuset i Åbo kulturcentrum, adress Gamla stortorget 3

- 8.30** Kaffe/te
- 9.00–10.30** Samhällsstrukturer, samhällsavfall och lite till – om att kolla termerna
Barbro Sipilä
- 10.45–12.00** "Mutkorna raka!" – Om texttrohet och tolkning
Markus Sandberg
- 12.00** Lunch (8,70 € i närliggande Restaurang Teini; då du anmäler dig till kursen
meddela om du äter lunch på Teini så att alla som vill får säkert plats där)
- 13.00–14.30** Erfarenheter och lärdomar under 30 år som översättare i Sverige
Tarja Salo-Saarvanto
- 14.30** Kaffe/te
- 15.00–16.00** Diskussion
med Barbro Sipilä, Tarja Salo-Saarvanto och Markus Sandberg
Du kan skicka frågor eller kommentarer som du vill att diskussionsdeltagarna tar upp till behandling till e-postadressen nedan.

På kvällen spelas musikalen *Evita* på Åbo Svenska Teater. Föreställningen börjar kl. 19.00. Teaterbiljetterna kostar 34 euro.

Deltagaravgift: 30 euro (inkl. 5,40 euro moms) för medlemmar i FÖTF och i KAJ,
43 euro (inkl. 7,75 euro moms) för andra.

I deltagaravgiften ingår kursmaterial och kaffe/te. Lunch och teaterbiljett ingår inte i avgiften.

Anmälningar senast 11.11.2008 till Tiina Gustafsson, e-post tiina.gustafsson@saunalahti.fi.

Arrangeras av Finlands översättar- och tolkförbund/lokalavdelningen i Åbo och
Translatorernas fackorganisation KAJ

KOKOUSKUTSU

Kääntäjien ammattijärjestö ry – Translatorernas fackorganisation rf sääntömääräinen syyskokous pidetään tiistaina 25.11.2008 klo 18.00 Ravintola Pääpostin Auditoriossa, Mannerheiminaukio 1C. Sisäänkäynti auditorioon on Postikujan puolelta.

Kokouksessa käsitellään seuraavat sääntömääräiset asiat:

- Toimintasuunnitelma vuodeksi 2009
- Talousarvio vuodeksi 2009
- Jäsenmaksu vuodeksi 2009
- Yhdistyksen puheenjohtajan palkkio vuodeksi 2009
- Hallituksen jäsenten kokouspalkkiot vuodeksi 2009
- Hallituksen puheenjohtajan vaali
- Hallituksen jäsenten vaalit erovuoroisten tilalle ja hallituksen varajäsenten vaali
- Tilitarkastajien ja varatilitarkastajien valinta vuodeksi 2009

TERVETULOA!

Kääntäjien ammattijärjestön hallitus

Sääntömääräisen syyskokouksen esityslista ja muu kokousmateriaali on yhdistyksen verkkosivuilla osoitteessa www.kaj.fi.

Ennen kokousta kuullaan teatteriohjaaja Marja-Leena Haapasen mainio oppitunti kehon kielestä (katso tiedot sivulta 11)

Tarjoilun mitoittamisen vuoksi toivomme sinun ilmoittautuvan tilaisuuteen viimeistään torstaina 20.11.2008 sähköpostitse kaj@ry.inet.fi tai puhelimitse numeroon 0201 235 380.